

Muzsikáló udvar. A Szegedi Kísopera bemutatja Offenbach A két vak — Tulipán szigetét, egyfelvonásosok a városi tanácsház udvarán ma, hétfőn este fél 9-től (rossz idő esetén a díszteremben). Az Akvarista szakkör és a MATOE közös kiállítása a SZOTE Dóm téri Oktató épületében. Táblakép-festészeti Biennálé a Móra Ferenc Múzeum Horváth Mihály ut-

cai Képtárában, és az Ifjúsági Házban. Szathmáry Gyöngyi szobrászművész kiállítása a Móra Ferenc Múzeum Kupa-galériájában szeptember 19-ig. Nyitva: 10-től 18 óráig. A Kass Galéria kiállítása a Vár utca 7. szám alatt. Keserü Hona festőművész gyűjteményes kiállítása a Bartók Béla Művelődési Központban, au-

gusztus 20-ig. Nyitva: 10-től 18 óráig. Váradi Gábor grafikai kiállítása a Sajtóház klubjában, augusztus 20-ig. Nyitva: szombat és vasárnap kivételével 10-től 19 óráig. A munka poézise. Képzőművészeti kiállítás Csongrád megye fejlődésének elmúlt 40 esztendőjéről a Fekete Házban. Nyitva: 10-től 18 óráig.

János a vitéz

Az volt a gyanúm pénteken este, hogy az epheszoszi Herakleitosz (i. e. kb. 544–483) szelleme lebegett a Fogadalmi templom előtt. Tanultuk: ő volt az ókori görög filozófus, aki naiv formában megfogalmazta a lét és a megismerés számos dialektikus elvét. A szakadátlan változás elméletét illusztrálандó, tőle származik a híres mondás is: nem lehet kétszer ugyanabba a folyóba lépni. Merthogy a folyó ugye, minden pillanatban más, folyton változik, mozog, folyik.

Amikor tavaly ősszel vilámsapás okozta, fűtőtűként elterjedt — olesó, könnyen elcsépelhető vicceledésekre ingerlő cimanalógiákkal együtt — hogy repiz-István helyett János jó a Dóm téren, ezekben bőséggel kiegészítettem volna azok számával, akik megkedrezték tőlem: hát ebből ugyan mi lesz? Tudvalevő: minden ilyenféle helyzetben azok irigylhetők legkevésbé, akik egy frenetikus siker elkepesztő súlyú terhével a vállukon, akarva-akaratlanul (bár tán csak átmenetileg), csalódottakat, pótélményre használnak szemjázókat, kénytelenek megpróbálni „valami mással” (szinte mindegy is, mivel) kárpótolni. Valamivel, ami nemcsak más, de nem is az. És ráadásul, még új is, meg nem is.

Koltay Gábor és csapata megpróbálkozik a lehetetlennel: kétszer akart ugyanabba a folyóba lépni. Hagyjuk most egy időre a dolog filozófiai oldalát. Nézzük — csak a folyót.

A régi, a klasszikus János vitéz, olyan, mint a paprikás krumpli: mindenki ismeri, mindenkinek van valamilyen jól elkészített — csipősen, sok kolbászsal stb. — „inybéli” emléképe róla. Ez a daljáték többszörös konyhai mesterséggel válhatott ilyen jó össznépi paprikás krumplivá: a Petőfi-mű természetes népi báját, szinte érzékeny csiklandós dallamuniverzummal, lobogó érzelmes áradással, egy nemzedékekén át szívesen továbbélő ízlésvilág, minden csinjának-binjának szinte tökéletes tálalásával elegyíti. Csoda-e, ha Sárdy János mára legendává öblösödött hangja árad szét a legelső percben, most is a hangszórókból? A régi mitoszokat még akkor sem szabad figyelmen kívül hagyni, ha úgy érezzük: semmi közünk hozzájuk.

Victor Máté bizonyos szempontból bravúros munkát végzett a Kacsogh-Pongrác-í-ősfőrről, am a bizonyos, nyolcvanegy esztendő zongorakivonat pop-muzsikára történt áthangszerelésével. Olyasféleképpen járt el, mint a jó régi világbeli mesterember: mint az a cipész, akihez egy valaha széldületesen divatos, eredetileg jó, stabil, de legalább ennyire elnyűtt lábbeli kerül, ő pedig — apait-anyakat beleadva — szakmai felkészültségének teljes, gazdag fegyvertárával maivá varázsolja az avitt darabot. Több helyütt kifejezetten invenciózus, már már a legjobb értelemben vett profi slágermegoldásokat találai az átöltötöztetett zenében (pl. Ajam az ajkad, Vítami életemben, Szép huszárok, János vitéz, te). Az új János a vitéz-számok akusztikájának nagy része ebben a korszerű, szintetizátorokra, elektromos gitárokra „ragasztott” körítésben egyszerűen képes játékosnak,

üdenek, könnyednek, és a műfaji korlátokon belül rendkívül igényesnek hatni. A különböző ellenszólomok, színezések, kíséretek elmélyült, precíz és színvonalas szakmai munka bizonyítékai. S ami a legfontosabb, ha az ember ezeket a régi Kacsogh-melódikiákat ily formában hallgatja, teljesen logikusnak és elfogadhatónak tarthatja az alkotók egységes célkitűzését: egy eredeti, szép, szürreális mesévilág káprázatait nyújtani, a népi hős mítoszát is fel támasztva, mai öltözékben, és mai nyelven, ám, a szerzőt meg nem tagadva.

Különbö Victor Mátétól származik ama megfogalmazás is, hogy a Kacsogh-dalok átöltöztetésekor többek között ki kellett iktatni a „nótavilágra” oly jellemző szűkített hangközöket is. A rendező, Koltay Gábor, viszont — mintha éppen beiktatta volna a szűkített, egyféle, erősen, többszörösen szűkített István, a királyt láthatunk a téren — pedig a szűkített, higgyék el, egy szál gitáron sem hangzik igazán jól.

Amennyire a régi János vitéz alapjellegét nem a zenei alapananyag, hanem a népszínmű-közeg adja meg, csakis így lehet kifordítva is: a színpadra kerülő pop-daljáték karakterét sem igazán a feszesebb tempójú, korszerű hangzásra változtatott tónus határozza meg. Mindez csakis a látványon, a szcenikai hatások közvetítő hatásain át érvényesülhet vagy sem, akárcsak az összbonyomlás döntő hányada. S ezen a ponton már alapvető ellentmondások fedezhetők föl, a zenei réteg és az előadás között. A János a vitéz a Dóm téren nem hat sem igazán játékosnak, sem igazán hősteremtőnek. A rendezés nem tudott egységet teremteni sem a stilizáció, sem a „mai vidám fickó(k)”, sem a „vissza a gyökerekhez”-elgondolás alapján. Meglepetően kisszámúak, szegényesek, s nem is valami jól megkomponáltak a látványeffekték, rengeteg a megvilágitatlan, vagy alig megvilágitott felület, arról nem is beszélve, hogy az Istvánhoz képest legalább harmadára csökkent, icipici tűzijáték, icipici füst, icipici reflektor stb. eredeti alkalmazásának vajmi kevés nyomait mutatja. S Szigeti Károly koreográfus is Herakleitosz varázsa alá került, hiszen több kompozíció szinte „egy az egyben” idézte a tavalyi rockoperát — a Rékaféle „lánykézfógós” különben igen szép eleme most Iluskánál köszön vissza. Azt pedig véggépp nem tudni, ugyan mi szükség volt az Iluska temetésekor keresztlél a kézben nem túl ízléses vitustáncot járó figurára? Az idézőjelbe tett múlt és jelen közötti hidat és a hanglatteremtést egyaránt szolgálai akaró, lovas ko-

Kacsogh—Victor pop-daljátéka a szegedi szabadtéren

cal városnéző-keretjékéknál meg, nem tehetek róla, de a Jézus Krisztus Szuper-sztár filmváltozatának buszszal a sivatagba érkező stábja jutott eszembe. Ez az utánérzés még nem is lenne lényeges, ha az előadást egyébként nem lengenék át időről időre kellőképpen ki nem dolgozott és át nem gondolt szcenikai megoldások, gyakori statikusság (például a toborzásnál) és ama bizonyos „total-szűkítetttség”. Ha egy ennyire sajátos régi—új mű ilyen alapkoncepció jegyében kerül színpadra, ha a paprikás krumplit grízestésztával keverjük, s amúgy is felfedezhető, hol a krumpli, hol a tészta, hát legalább matasson jól a derivátum. A „természetes” eklektikát, új minőséget célozva csak koherens képiséggel lehet elhomályosítani, csakis úgy mehetnek (annyira, amennyire) biztosra az alkotók, ha minden elképzelhető látvány-eszközt úgy alkalmaznak, hogy feloldja az erendendő kontrasztokat, hagyomány és újítás összefonódását, régi emlékek és mai varázslatok távolságait, hogy szemünk-szívünk káprázzon az egészről. Hát, nem káprázott. Sem amikor minni gejzirt (vagy külvárosi árkot, télen) idéző, füstölő „kék tó, tiszta tó” állt előtünk, sem amikor a szintűgy fűstbement, kéklepedős tündérország, sem midőn a diszkóvillogásos csatlajelenet.

A kiérleletlenségnek — szerencsére, a play back miatt — a nagy érdeklődéssel várt nívós szereplőgárda nem látta túl nagy kárát, noha a főhős, a szuggesztív hangú Varga Miklós színpadi játékát láthatóan megzavarta, hogy az elképzelésekkel majdnem ellentétes, pontosabban azokkal összekavart színpadi megvalósításban kellett vitézkednie. (A szereplők többsége egyébként ezáltal éppen maivá „könnyített” karakterjelleget vesztette el. Katona Klári hasonló zavarok-

Herakleitoszról azt is tudni vélik: úgy tanította, hogy a szakadátlan változás az anyagi világ határain belül képzelhető el, s hogy a sors, a szükségszerűség és az ész egybeesik, valamiképpen azonos. Jó kétezer évvel később egy Faulkner nevű amerikai író ugyan azt mondta, igazából a lehetetlen megvalósításának ragyogó kudarcai alapján vagyunk rangsorolhatók — de kétszer ugyanabba a folyóba lépni, akkor is lehetetlen. És nem is kizárólag, csak filozófiai értelemben. Ha meg az a folyó kissé zavaros is, pláne.

kal küzdött: kitűnő „pop-Iluska” hangjának nem tudott kellő színpadi súlyt adni, s bizony Bill is szükségszerűen távol maradt tőle, amit várhattunk tőle: Strázsamestere áldogáló epizodistává szűkült, s úgy tűnt, ez a zenei anyag tán az ő európai klasszis blues-hangjának tudott legkevésbé megfelelni. A szintűgy igen kiváló hangú Balogh Ferenc (Bagó) azzal a szerencsés fordulattal oldotta meg az előállt faramuci helyzetet, hogy végig igyekezett „új-kevert stíliben” maradni — figurája szerint „mázlija” lévén, sikerült is neki.

Gregor József — es itt meg kell állni egy pillanatra. Nagyon szeretném, ha nem hatna elfogult lokálpatriotizmusnak: az előadás legjobb perceit ajándékozta nekünk. Francia királya vibrál, pezseg, ő valóban Játszik, felszabadultan, mint egy gyerek — a különösen nagyszerű belépő-zenére, ahogyan rock-and-rollozik: szellem, élet, s a valóban kívánt János a vitéz koncepció kap villanásnyi erőre általa. Ő „vált” a legnagyobb, Kóvári Judit királylány szerepében a legkisebbet — szerepe is erre ösztönzi, a zene is nagyrészen mint a az ő szólamainál íródottnak volna leginkább tradicionálisra. Hernádi Judit Mostohája olyan lenne, amilyenek várhattuk volna, ha valamit éreztetnie sikerülne a „nem banya — rivális” funkcióból, de ehhez nincs arca. (Neki sem.) Tetszett viszont Bergendyék élelteli gazda-jelenete, és egy-két „az igazi Koltayt” idéző, mozgalmassabb beállítás (a csúfolódás-jelenet, Iluska és Jancsi elválása) — és hogy a táncpar, a diszlettervező Eberwein Róberttel, a jelmeztervező Kemenes Fannyval és a látványtervező Andor Tamással együtt, a szűkített kereteken belül tulajdonképpen fegyelmegzeten, megbízhatóan látta el feladatát — főleg, ha az özőnvízes próba-kálváriákat is bekalkuláljuk.

Hollér László festőművész: Minden fiatal más személyiség. Más előképzettséggel, tehetséggel, szorgalommal, emberi tartással érkezik ide. Van közöttük olyan, akire egyetlen szót is kár fecsérelni. Szerencsére az érdeklődők vannak többségben. Velük érdemes beszélgetni, vitatkozni, megérteni őket. Valami varázsa lehet ennek a tábornak, mert minden tavasszal úgy vagyok, mint a harci mén — várom az augusztusi kúrtszót.

Erdős Péter festőművész: Gyönyörű környezetben közvetlen élmények hatnak a fiatalokra, s ez kötetlen és őszinte megnyilatkozásokat eredményez. Igaz és tartalmas realizmus csak közvetlen kötődésekből és élményekből születhet. Ebben a munkában szeretnék minél többet segíteni; rátalálni a élményekre, átélteni, elmélyíteni és megfogalmazni azt. Szemléletben is, szakmai fogásokban is úgy igyekszem mintákat adni, hogy velük dolgozzam.

Kollár György festőművész: Művésztanáraitól —

Radics Katalin látogatása

Szombaton Csongrád megyébe látogatott Radics Katalin, az MSZMP Központi Bizottsága tudományos, közoktatási és kulturális osztályának vezetője. Kisteleken Konecz János, a megyei pártbizottság titkára fogadta, s Papp István, a kisteleki községi pártbizottság titkára tájékoztatta a település fejlődéséről, az időszerű helyi feladatokról. Innen Ópusztaszerre, a nemzeti emléktárházba vezetett a vendég útja, ahol találkozott Szabó G. Lászlóval, a megyei tanács elnökhelyettesével és Trogmayer Ottó múzeumigazgatóval, s szót váltottak a fejlesztés lehetőségeiről is. Radics Katalin Szegeden a Fekete-házban levő munkásmozgalmi múzeumot és a Horváth Mihály utcai képtárat, este pedig a Dóm téren a János a vitéz előadását. Az MSZMP KB osztályvezetője tegnap, visszatarkba vezetett a vendég

Az érem „titka” Mártélyről — jubileum ürügyén

A kis mártélyi ház kéményén szépen épített golyafészek. Az anyamadar — csöbren friss táplálékkal — méltóságteljesen ereszkedik a tatógó kisgolyókhöz. Ha kimeréviténénk a képet, Józsa Gábor jubileumi érmének mását láthatnánk. Annak a vert ezüstérmének a hátlapját, melyet a huszadik országos ifjúsági képzőművészeti tábor tiszteletére készített.

Vajon mi éltette a mártélyi tábor két évtizeden át, mikor mellette tisztavirág-életűek voltak a hasonló vállalkozások? Van-e titok? Mi a varázs? Erre kerestem választ a mostani randevű szervezői, irányítói között. Akad közöttük alapító művész, itt szárnyakat bontogató, s mára művészérett alkotó, ifjúsági vezető.

Fodor József festőművész: Öttről kezdemenyézés volt a hatvanas évek közepén az ötlet — továbbképzési jelleggel fórumot szervezni Csongrád megye tehetséges fiatal amatőr alkotóinak. Az első találkozó sikere arra készítette a szervezőket, hogy kibővítsék a helyi kezdeményezést, folytassák országos jelleggel. Mártély megfelelő terepnek bizonyult, ám akkor korántsem voltak ilyen komfortos körülmények. A résztvevők maguk verték föl sátraikat, ásták a latrinát, de lelkesedés, romantikus indulat volt bőven.

Hézsó Ferenc festőművész: A találkozások célja a húsz év alatt tartalmában alig változott. Ez a cél elemi fontosságú mozzanatra épült — élményszerzés és ennek ábrázolása, értelmezése vizuális eszközökkel. A kéthetes tevékenység folyamán ismerkedés a vizuális ábrázolás mesterségbeli fogásaival, eszközeivel és technikáival, a színnel, formával, a komponálás törvényszerűségeivel. Az utóbbi hét esztendőben hangsúlyosabbá tettük a tájhoz való kötődést, illetve a témák nevelő célzatát.

Hollér László festőművész: Minden fiatal más személyiség. Más előképzettséggel, tehetséggel, szorgalommal, emberi tartással érkezik ide. Van közöttük olyan, akire egyetlen szót is kár fecsérelni. Szerencsére az érdeklődők vannak többségben. Velük érdemes beszélgetni, vitatkozni, megérteni őket. Valami varázsa lehet ennek a tábornak, mert minden tavasszal úgy vagyok, mint a harci mén — várom az augusztusi kúrtszót.

Erdős Péter festőművész: Gyönyörű környezetben közvetlen élmények hatnak a fiatalokra, s ez kötetlen és őszinte megnyilatkozásokat eredményez. Igaz és tartalmas realizmus csak közvetlen kötődésekből és élményekből születhet. Ebben a munkában szeretnék minél többet segíteni; rátalálni a élményekre, átélteni, elmélyíteni és megfogalmazni azt. Szemléletben is, szakmai fogásokban is úgy igyekszem mintákat adni, hogy velük dolgozzam.

Kollár György festőművész: Művésztanáraitól —